

תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך", ומשמע שאתה קונה מעמיתך "מיד ליד" דהיינו משיכה, ומיעטה התורה: מיד עמיתך הישראל הוא דאתה קונה במשיכה, הא מיד גוי אתה קונה בכסף.

ומקשינן: ואימא לפרש את מיעוט הכתוב "מיד עמיתך" שהוא בא למעט: מיד גוי כלל כלל לא, כלומר, אינו קונה הישראל מן הגוי לא בכסף ולא במשיכה עד שיבוא החפץ לרשותו.⁽⁶⁾

אמרי בני הישיבה: לא סלקא דעתך, שהרי קל וחומר הוא: אם גופו קונה ממונו לא כל שכן.⁽⁷⁾

ואכתי מקשינן: אימא, בא הכתוב "מיד עמיתך" ללמד: מיד גוי, עד דאיכא תרתי [עד שיהיו שניהם] כסף ומשיכה! ?

אמרי: ולא קל וחומר הוא שיקנה הישראל את מטלטלי הגוי בקנין אחד! ? וכי נאמר

וכל דאיכא מציאות לקנות ממונו הרי ליכא קל וחומר, שהרי הקל וחומר לא בא ללמד שיקנה בכסף כשם שהוא קונה את גופו בכסף, שהרי כבר נתבאר שאין זה קל וחומר משום שיש לפרוך: ישראל מישאל יוכיח, אלא עיקר הקל וחומר הוא, דאי אפשר שלא יהא מציאות לקנות ממונו של גוי מקל וחומר מגופו! ?

וכן מבואר באמת בתוספות חיצוניות שהביא שם, שהקשו: אמאי לא קאמר כסף דישאל יוכיח, דגופו של ישראל קנוי בו ואין ממונו דישאל קנוי בו, וכדקאמר לעיל! ? ויש לומר, דאין זה סברא שלא יהיה שום קנין בממונו דגוי, דלגבי זה אין לומר יוכיח, דדוקא לעיל דבעי למילף קנין כסף שיועיל במטלטלין שייך לומר ישראל מישאל יוכיח. והיינו שהתו"ח מפרשים את קושית הגמרא כפשוטה וכפי שנתבאר בהערה לעיל, אבל לשיטת רש"י בביאור קושיית הגמרא — קשה.

[ולכאורה יש לדון בכונת רש"י, דחצר אינו "מעשה קנין", שהרי היא קונה אפילו שלא מדעתו, והיינו דאמרינן "כלל כלל לא", כלומר, אינו קונה בשום מעשה קנין, אלא כשיבוא לרשותו, דשוב אין צריך מעשה קנין, שחצירו קונה לו. והיינו נמי דאמרינן: אם גופו קונה במעשה קנין, ממונו לא כל שכן. ובזה יתישב,

6. נתבאר על פי רש"י, שכתב: עד שתבוא לרשותו של ישראל לא קני, והיינו בפשוטו שיקנה בחצר, וכמו שכתב מהרי"ט אלגאזי יז א. אך ראה בחידושי חתם סופר לעבודה זרה עא א, שפירש דאין כונת רש"י לקנין חצר, ראה שם, והובא בהערות על מהרי"ט אלגאזי הנדמ"ח הערה 24.

ואולם בתוספות חיצוניות [ראה שיטה מקובצת אות ד] הביאם גם מהרי"ט אלגאזי שם, מבואר, שהוא מפרש כפשוטו, שאין הישראל קונה מטלטלין מן הגוי.

והטעם שהכריח את רש"י לפרש שלא כפשוטו, הוא משום שהרי כך אמרו בני ישראל במדבר לסיחון מלך חשבון: "אוכל בכסף תשבירני" [דברים ב כח], וכמו שכתב המשנה למלך הביאו בקהלות יעקב סימן טו. [אך קשה: היכן משמע מן הכתוב "מיד עמיתך" למעט קנין כסף יותר מקנין חצר! ?] וראה עוד בכל זה בהערות שבהמשך הענין.

7. תמה מהרי"ט אלגאזי יז א, על שיטת רש"י שפירש את קושיית הגמרא שלא יקנה בכסף ובמשיכה אלא בקנין חצר: מאי קל וחומר איכא, והרי אף דבאלו הקנינים אינו קונה, הרי קונה הוא את ממונו בקנין חצר — לפירוש רש"י —